

3. konferenca učiteljev naravoslovnih predmetov
Povezujemo znanje za boljšo pismenost & Scientix

POMEN FINANČNEGA IZOBRAŽEVANJA IN FINANČNE PISMENOSTI V DANAŠNJI DRUŽBI

Irena Simčič

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

POMEN FINANČNE PISMENOSTI

- Večja potreba po izobraževanju potrošnikov
- Potrošniki potrebujejo nekatere veščine, znanja in strategije za olajšanje vsakdanjega odločanja
- Zaradi spremenjenih razmer bo za potrošnike finančno izobraževanje postalo kar vseživljenjska izkušnja

PISMENOSTI

- Bralna pismenost
- Matematična pismenost
- Naravoslovna pismenost
- Digitalna – informacijska pismenost
- **Finančna pismenost**
- Okoljska pismenost
- Estetska in umetniška pismenost
- ...

SOCIALNA OKOLJA

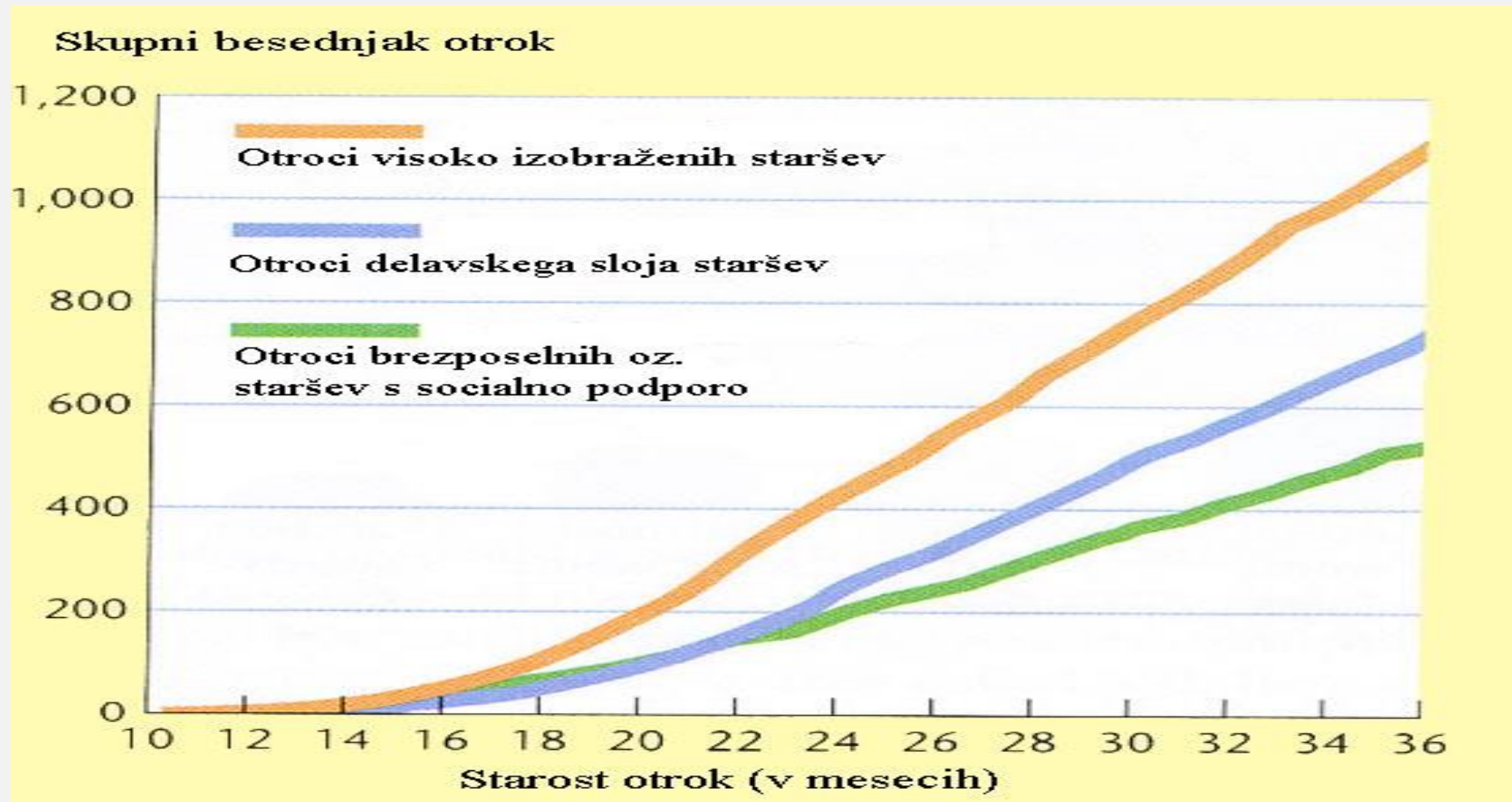
Kako dejavniki socialnega okolja učinkujejo na razvoj otrok?

- 1) Značilni dejavniki: izobrazba staršev, poklic, število knjig doma; druge simbolne spodbude doma (časopisi, revije, plakati, ...).**
- 2) Kakovost spodbujanja: pogostost in kakovost socialnih interakcij, pogostost in kakovost skupnega branja, obiskovanja kulturnih prireditev za otroke, vključevanja odraslih v simbolno igro.**
- 3) Kakovost govora odraslih oseb: jezikovni kod (Bernstein).**
- 4) Kulturni in socialni kapital**

Socialna neenakost in zgodnji razvoj govora

(Hart in Risley, 1999, Ljubica Marjanovič Umek 2012)

Finančna pismenost, sposobnost, izobraževanje

Finančna pismenost:

kombinacija ozaveščenosti, znanja, spretnosti, vedênja in obnašanja, ki je potrebno za ustrezno finančno odločitev in dosego lastne finančne blaginje

Finančna sposobnost:

Zajema tudi individualne značilnosti potrošnika, in sicer njegovo osebnost, vedênje, veščine in stališča, ob hkratnem upoštevanju vplivov družbenih, to je ekonomskih, sociodemografskih in kulturnih dejavnikov

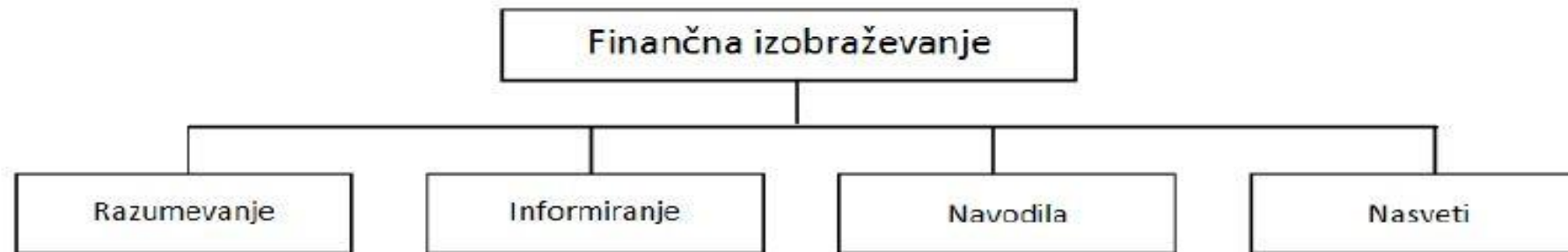

Finančna pismenost, zmožnost, izobraževanje

Finančno izobraževanje

proces, s katerim uporabniki finančnih storitev/vlagatelji izboljšajo svoje razumevanje finančnih produktov, pojmov in tveganj ter na podlagi informacij, navodil in objektivnih nasvetov razvijajo sposobnosti in zaupanje za krepitev ozaveščenosti o finančnih tveganjih in priložnostih, sprejemajo odločitve na podlagi dobre obveščenosti, so seznanjeni, kje poiskati pomoč, ter sprejemajo druge učinkovite ukrepe za izboljšanje svoje blaginje

PRIPOROČILA O NAČELIH IN DOBRIH PRAKSAH ZA FINANČNO IZOBRAŽEVANJE IN OSVEŠČANJE

Raziskave in ankete o finančni pismenosti izvedene v državah članicah OECD kažejo, da potrošniki niso dovolj finančno pismeni in se ne zavedajo nujnosti finančne izobrazbe.

Članice OECD finančnemu izobraževanju namenjajo veliko pozornosti. Tudi od Republike Slovenije so pričakovali, da bo razvila konkreten **PROGRAM FINANČNEGA IZOBRAŽEVANJA NA NACIONALNI RAVNI.**

NACIONALNI PROGRAM FINANČNEGA IZOBRAŽEVANJA (2010)

FINANČNO IZOBRAŽEVANJE V RAZLIČNIH IZOBRAŽEVALNIH SISTEMIH V EVROPI

- EVROPSKE DRŽAVE:

Home Economics, Consumer education,
Social sciences, Citizenship Education, ,...

- SLOVENIJA:

**Gospodinjstvo (Ekonomika
gospodinjstva)** in drugi predmeti

PRIMERJALNA ANALIZA

Glede primerjanih šolskih sistemov smo se osredotočili na osnovne podatke primerjanih držav in sicer:

- ***trajanje obveznega šolanja***
- ***starost otrok ob vstopu in zaključku osnovnošolskega izobraževanja***
- ***število šolskih dni v letu***
- ***število ur in dolžina trajanja šolske ure***
- ***predmetniki posameznih držav***
- ***predmet gospodinjstvo v posameznih državah***

Na osnovi primerjav šolskih sistemov smo se odločili, da pregledamo šolske sisteme naslednjih držav:

- **Bolgarija**
- **Danska**
- **Finska**
- **Norveška**
- **Slovenija**
- **Švedska**

TRAJANJE OBVEZNEGA ŠOLANJA

DRŽAVA	TRAJANJE ŠOLANJA
BOLGARIJA	8 let
DANSKA	9 let
FINSKA	9 let
NORVEŠKA	9 let
ŠVEDSKA	9 let
SLOVENIJA	9 let

STAROST OTROK OB ZAČETKU IN ZAKLJUČKU OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

DRŽAVA	Starost otrok
BOLGARIJA	7 – 15 let
DANSKA	7 – 16 let
FINSKA	7 – 16 let
NORVEŠKA	7 – 16 let
ŠVEDSKA	7 – 16 let
SLOVENIJA	6 – 15 let

ŠTEVILO UR NA PREDMETNI STOPNJI NA TEDEN

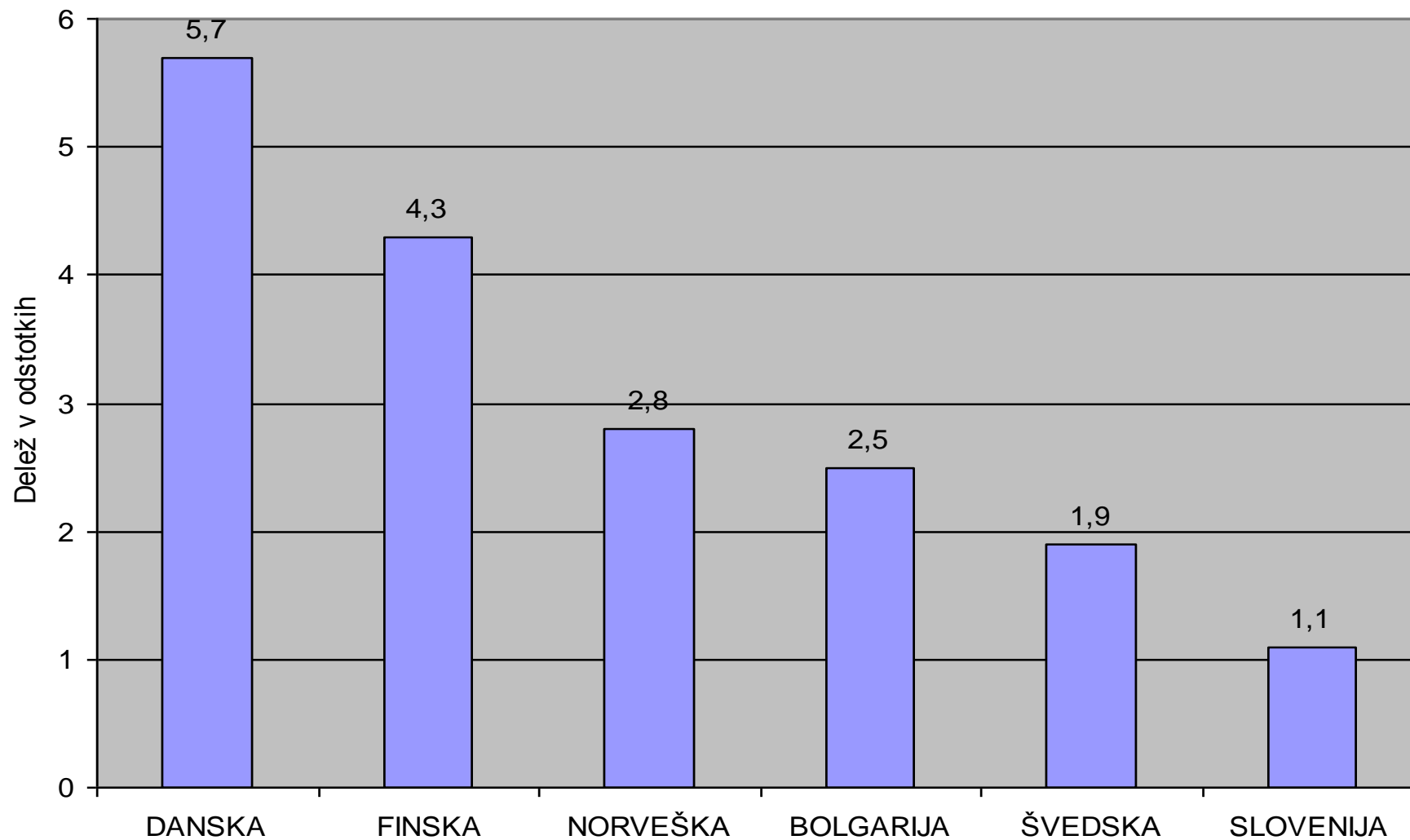

DRŽAVA	ŠTEVILO UR
BOLGARIJA	30 ur
DANSKA	28 ur
FINSKA	30 ur
NORVEŠKA	27 ur
SLOVENIJA	30 ur
ŠVEDSKA	34 ur

UMEŠČENOST PREDMETA GOSPODINJSTVO V PRIMERJANIH DRŽAVAH

DRŽAVA	Predmet na ravni osnovnošolskega izobraževanja	Število ur v predmetniku	Delež ur za predmet gospodinjstvo glede na obvezen predmetnik
BOLGARIJA	Obvezen	102 ur	2.8 %
DANSKA	Obvezen	390 ur	5.7 %
FINSKA	Obvezen	105 ur	4.30 %
NORVEŠKA	Obvezen	266 ur	2.8 %
SLOVENIJA	Obvezen	87 ur	1.10 %
ŠVEDSKA	Obvezen	118 ur	1.90 %

Delež predmeta gospodinjstvo izražen v odstotkih v primerjanih državah

OSNOVNA ŠOLA:

Vsebine s področja financ obravnavajo pri različnih predmetih z različnih aspektov.

Pri predmetu gospodinjstvo pa so vsebine v okviru modula Ekonomika gospodinjstva obravnavane s stališča ekonomije in ekonomskih pojmov.

	FINSKA	SLOVENIJA
Starost ob vstopu v šolo	7 let	6 let
Trajanje šolanja	9 let	9 let
Trajanje šolske ure	45 min	45 min
Število šolskih dni	190 dni	190 dni
Predmet GOSPODINJSTVO	obvezen	obvezen
Razred v katerem se predmet pojavlja	Zadnja triada 7- 9 razred	Druga triada 5 in 6 razred

OSNOVNI MODULI PRI PREDMETU GOSPODINJSTVO

SLOVENIJA

- **EKONOMIKA
GOSPODINJSTVA**
- **HRANA IN PREHRANA**
- **BIVANJE IN OKOLJE**
- **TEKSTIL, OBLAČENJE IN
OBUTEV**

FINSKA

- **POTROŠNIK IN DRUŽBA**
- **PREHRANA IN KULTURA
PREHRANJEVANJA**
- **DOM IN OKOLJE**
- **DRUŽINA IN ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI**

FINANČNO IZOBRAŽEVANJE

- DENAR IN TRANSAKCIJE
- TVEGANJE IN DOBIČEK
- FINANČNI ZEMLJEVID – FINANČNI SVET
- PROCESI

DENAR IN TRANSAKCIJE

- razumejo, da denar menjamo za dobrine in storitve;
- prepoznajo bankovce in kovance;
- poznajo različne načine plačevanja za predmete, osebno ali prek spleta;
- znajo izračunati, koliko drobiža ostane po plačilu;
- znajo izračunati, kateri izmed dveh različno velikih potrošniških predmetov omogoča ugodnejši nakup, če upoštevajo posebne potrebe in okoliščine posameznika;

- razumejo, da ljudje prejemajo denar na različne načine in da obstajajo različni načini izmenjave denarja med ljudmi in organizacijami;
- znajo uporabljati bančne avtomate, da dvignejo gotovino ali preverijo stanje na računu;
- znajo preveriti transakcije na bančnem izpisku in opazijo nepravilnosti;
- razumejo, da denar lahko posojamo ali si ga izposodimo, in poznajo razloge za plačevanje ali prejemanje obresti; in
- znajo uporabiti kreditno ali debetno kartico.

TVEGANJE IN DOBIČEK

raziskujejo morebitna tveganja ali koristi, ki so povezane z:

- različnimi tipi investicij in oblikami varčevanja, tudi formalnimi finančnimi proizvodi in alternativnimi načini varčevanja (kot na primer nakup zlata), in zavarovalniškimi proizvodi;

- različnimi oblikami posojil, tudi neformalnimi in formalnimi posojili, zavarovanimi in nezavarovanimi posojili, vrtljivim kreditom (ko skupina ljudi vsak mesec vloži denar v skupno blagajno, nato pa iz nje vsak mesec črpa drug posameznik) in namenskim kreditom ter posojili s fiksno in fleksibilno obrestno mero;
- neizpolnitvijo obveznosti pri plačilu računov in posojilnih obveznosti; in
- nihanjem obrestnih mer in menjalnih tečajev ter nestanovitnostjo trga.

FINANČNI ZEMLJEVID – FINANČNI SVET

- razumejo, da imajo posamezniki možnost izbire pri porabi denarja in varčevanju in da ima vsako dejanje lahko posledice za posameznika in družbo;
- razumejo, da imajo kupci in prodajalci pravice, kot je na primer pravica do odškodnine;
- razumejo, da imajo kupci in prodajalci dolžnosti, kot je na primer dolžnost, da podajo točne podatke, ko zaprosijo za finančne proizvode, in se zavedajo posledic, če tega ne storijo;

- prepoznajo pomen pravnih dokumentov pri nakupu finančnih proizvodov ali storitev in pomen razumevanja vsebine;
- vedo, koga vprašati za nasvet, ko kupujejo finančne proizvode, in kam se lahko obrnejo po pomoč v zvezi s finančnimi zadevami;
- vedo, kateri ponudniki so vredni zaupanja in kateri proizvodi in storitve so zaščiteni z zakonodajo ali zakoni o zaščiti potrošnikov;
- razumejo, kako imajo osebne navade, dejanja in odločitve vpliv na posameznika, skupnost, narod in svet;

- se zavedajo gospodarske klime in razumejo vpliv sprememb smernic, kot so reforme, ki se nanašajo na financiranje usposabljanja po koncu šolanja;
- razumejo, kako je lahko sposobnost povečanja premoženja ali dostopa do posojil odvisna od ekonomskih dejavnikov, kot so obrestne mere, inflacija in kreditna sposobnost;
- razumejo, da lahko vrsta zunanjih dejavnikov, kot so oglaševanje in pritisk vrstnikov, vpliva na finančne odločitve ljudi; in
- se zavedajo finančnih zločinov, kot so kraja identitete in prevare, in vedo, kako se pred njimi zavarovati

PROCESI

Kategorije procesov pri ugotavljanju finančne pismenosti se nanašajo na kognitivne procese. Uporabljamo jih pri opisu učenčevih sposobnosti, ki so potrebne, da **prepozna** in **uporabi** koncepte, pomembne za to področje, in **razume, utemelji, oceni in predlaga rešitve**.

ŠTIRJE PROCESI

- *prepoznavanje finančnih podatkov,*
- *razčlenjevanje podatkov znotraj finančnega konteksta,*
- *vrednotenje finančnih vprašanj in*
- *uporaba finančnega znanja in razumevanja.*

Opredelitev finančne pismenosti v raziskavi PISA 2012

*Finančna pismenost je posameznikovo **poznavanje in razumevanje finančnih pojmov in tveganj**, zajema pa tudi veščine, motivacijo in samozavest za uporabo tega poznavanja in razumevanja pri sprejemanju učinkovitih odločitev v različnih finančnih kontekstih, da izboljša finančno stanje posameznikov in družbe in da lahko sodeluje v ekonomskih odločitvah.*

Vsebinski sklopi:

- denar in transakcije**
- načrtovanje in upravljanje financ**
- tveganje in dobiček**
- finančni zemljevid**

Sodelujoči v raziskavi PISA 2012

Sodelujejo **15-letniki** v izobraževalnem sistemu v okviru raziskave PISA 2012.
Sodelovalo je **18 držav**.

V Sloveniji v raziskavi PISA 2012: **vse srednje šole in gimnazije** in **24 osnovnih šol** ter **1 ustanova za izobraževanje odraslih**, **327 izobraževalnih programov**, **8405** dijakinj in dijakov praviloma v 1. letnikih SŠ.

Finančna pismenost:

- pisno preverjanje, vključeno v 4 od 18 delovnih zvezkov
- skupaj 40 nalog oz. vprašanj
- približno 8 dijakov na šolo/program
- skupaj **1312** dijakinj in dijakov

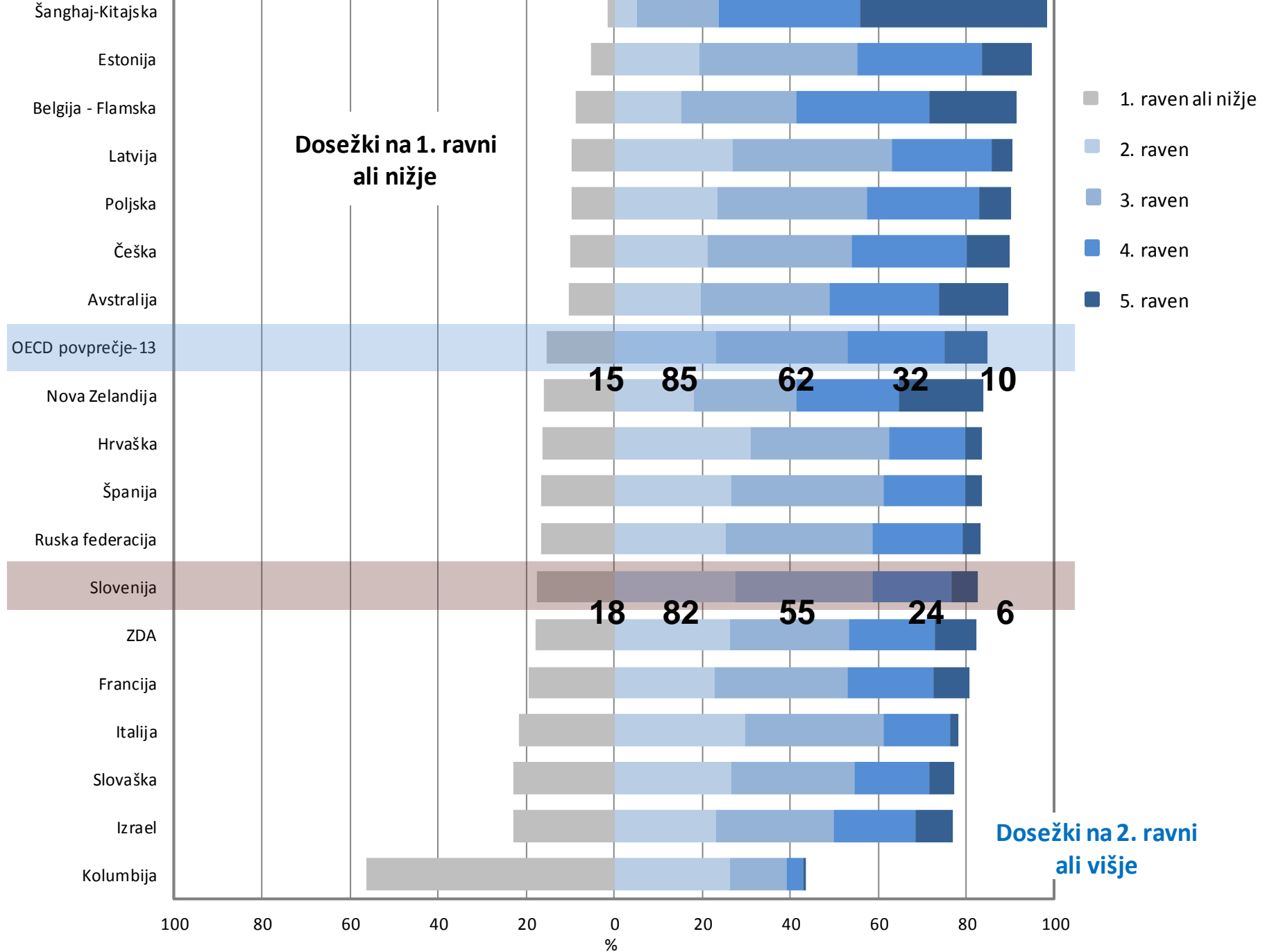
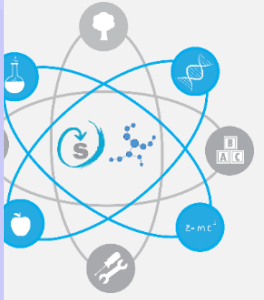

Poprečni dosežek	Države	Države, katerih povprečni dosežek se NE razlikuje od povprečja primerjane države
603	Šanghaj-Kitajska	
541	Belgija - Flamska	
529	Estonija	Avstralija, Nova Zelandija
526	Avstralija	Estonija, Nova Zelandija
520	Nova Zelandija	Estonija, Avstralija, Češka, Poljska
513	Češka	Nova Zelandija, Poljska
510	Poljska	Nova Zelandija, Češka, Latvija
501	Latvija	Poljska, ZDA
492	ZDA	Latvija, Ruska federacija, Francija, Slovenija, Španija, Hrvaška, Izrael
486	Ruska federacija	ZDA, Francija, Slovenija, Španija, Hrvaška, Izrael
486	Francija	ZDA, Ruska federacija, Slovenija, Španija, Hrvaška, Izrael
485	Slovenija	ZDA, Ruska federacija, Francija, Slovenija, Španija, Hrvaška, Izrael, Slovaška
484	Španija	ZDA, Ruska federacija, Francija, Slovenija, Španija, Hrvaška, Izrael, Slovaška
480	Hrvaška	ZDA, Ruska federacija, Francija, Slovenija, Španija, Izrael, Slovaška
476	Izrael	ZDA, Ruska federacija, Francija, Slovenija, Španija, Hrvaška, Slovaška, Italija
470	Slovaška	Hrvaška, Izrael, Italija
466	Italija	Izrael, Slovaška
379	Kolumbija	

Povprečje OECD
500 točk

Rang od 9. do 14. mesta med 18 državami.

- Pomembno višji dosežek od povprečja OECD
- Dosežek se pomembno ne razlikuje od povprečja OECD
- Pomembno nižji dosežek od povprečja OECD

VREDNOTENJE FINANČNIH VPRAŠANJ

PRIMER SE 1. NA TRŽNICI

Paradižnike lahko kupiš na kilogram ali na zaboj.

2,75 zeda za kilogram

22 zedov za 10-kilogramski zaboj

Vprašanje: NA TRŽNICI

Pri zaboju paradižnikov dobiš več za svoj denar kot pri posameznih paradižnikih.

Navedi razlog, ki podpira to trditev.

Namen tega vprašanja je, da dijaki prepoznajo, da nakup zaboja paradižnikov lahko predstavlja izgubo na finančnem področju ali da je to nakup, ki si ga nekateri v danem trenutku niti ne morejo privoščiti. Dijak prejme kodo za pravilen odgovor, če dano situacijo ovrednoti in pojasni v smislu, da nakup večjega števila paradižnikov po nižji ceni ni vedno dobra finančna odločitev.

Tukaj navajamo nekaj primerov pravih odgovorov, ki so lahko različni:

Nekaj primerov pravih odgovorov,
ki so lahko različni:

- *Paradižniki lahko zgnijejo, preden vse porabiš.*
- *Mogoče ne potrebuješ 10 kg paradižnikov.*
- *Porabiti bi moral 22 zedov (namesto 2,75 ali 5,50 za 1 ali 2 kg) in mogoče nimaš toliko denarja.*
- *Da bi lahko kupil zaboj paradižnikov, bi mogoče moral preživeti brez česa drugega, kar potrebuješ.*

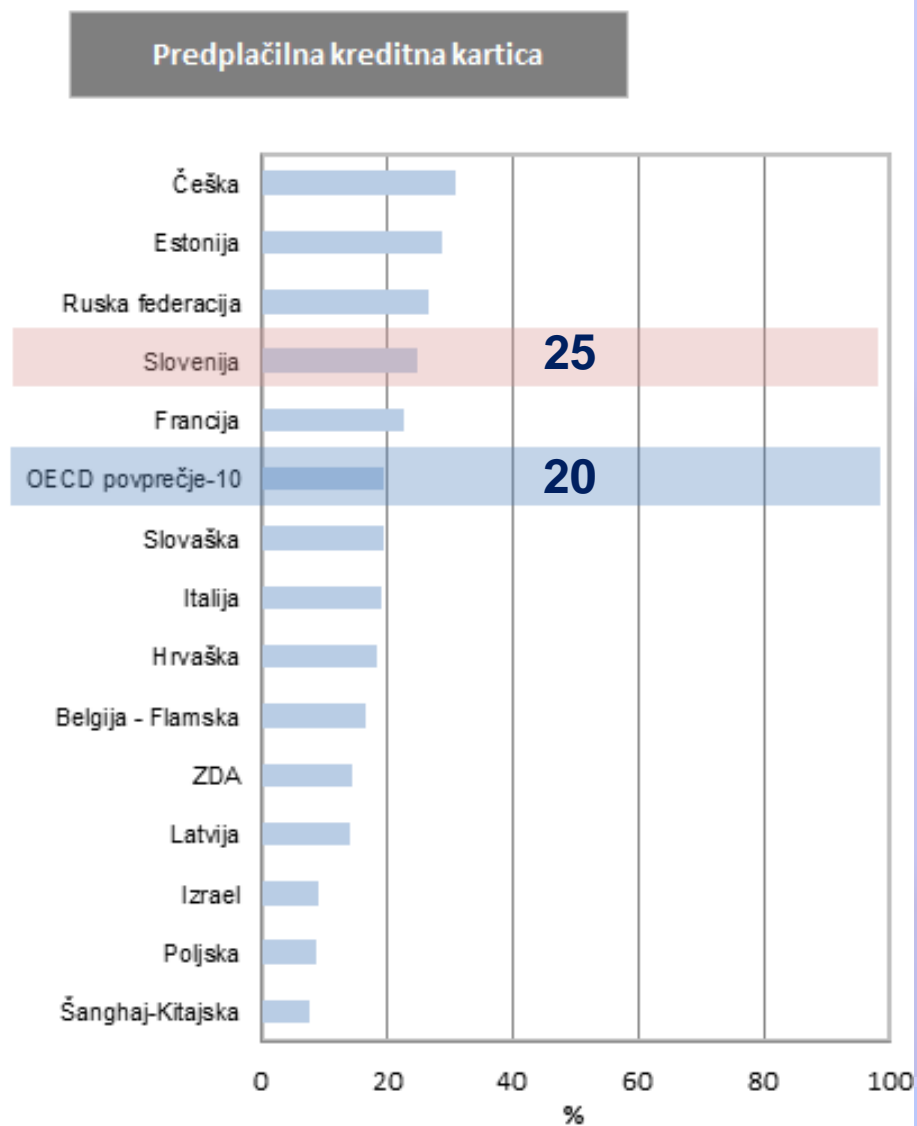
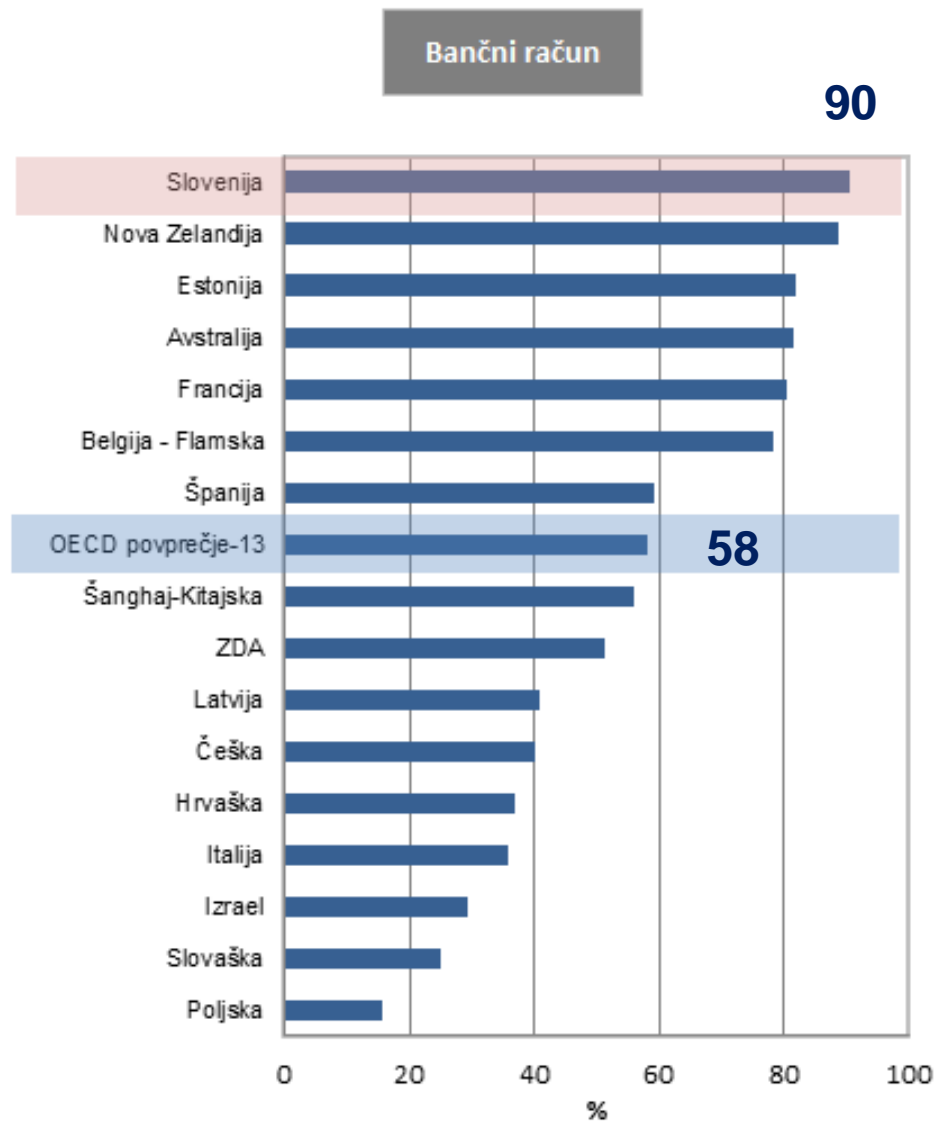

V predraziskavi PISA je na to vprašanje pravilno odgovorilo več kot 80 % dijakov.

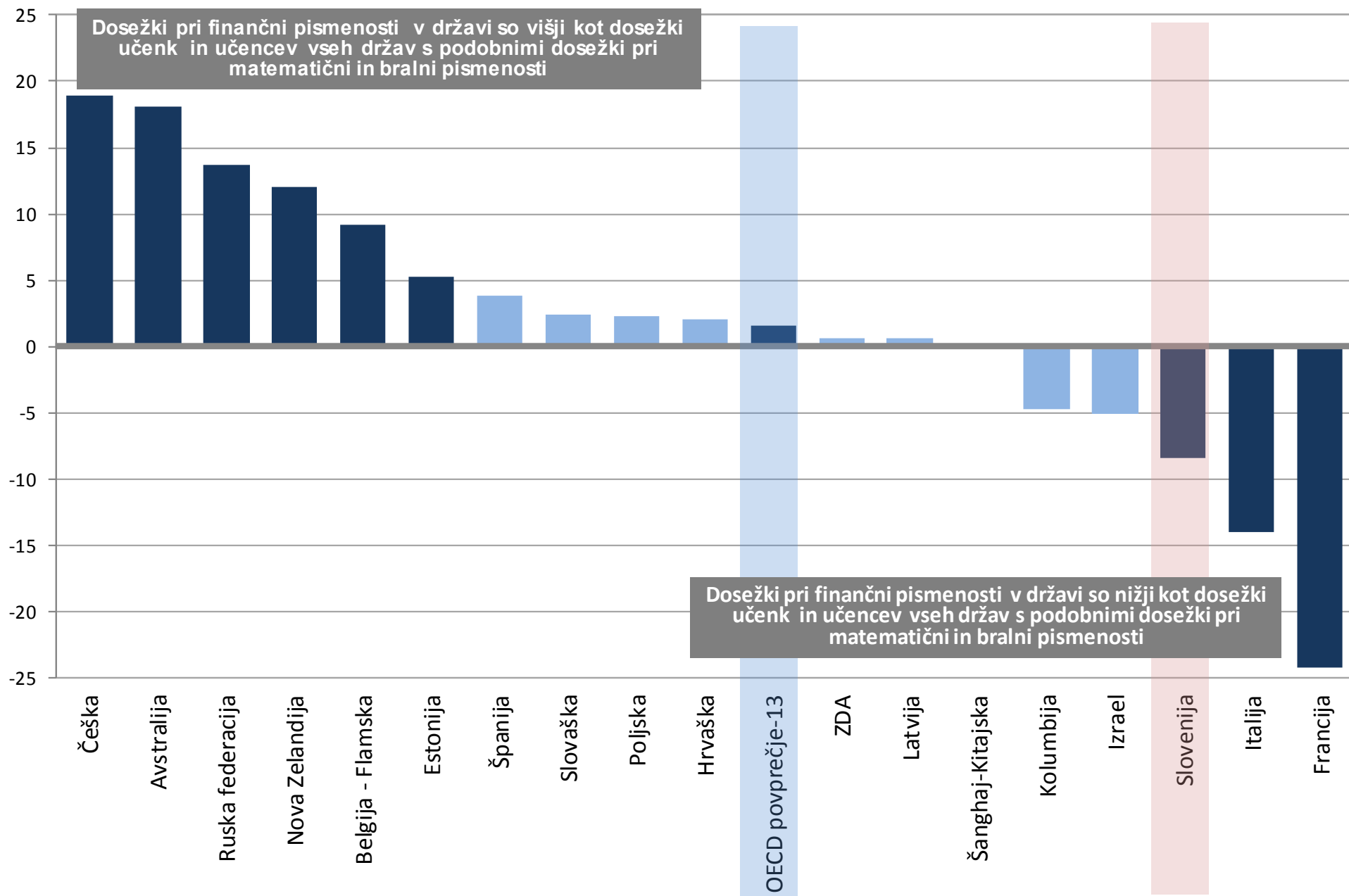
Uporaba finančnih produktov

■ Odstotek učencev, ki imajo bančni račun
■ Odstotek učencev, ki imajo predplačilno kreditno kartico

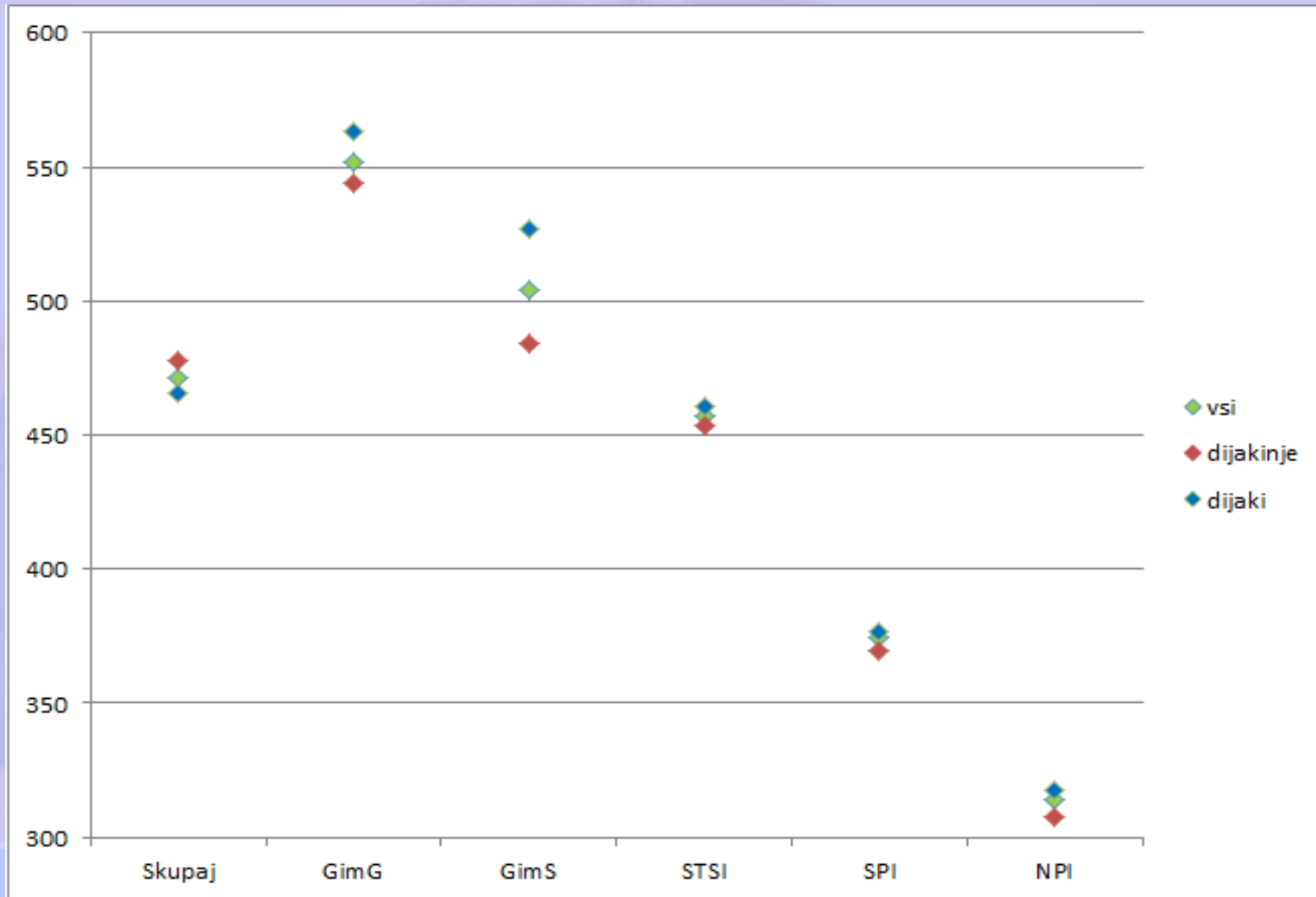
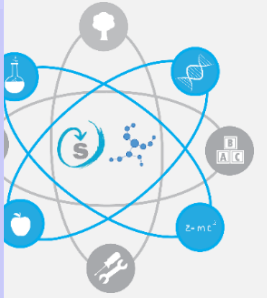

Razlika v dejanskem in pričakovanem dosežku pri finančni pismenosti

Povprečni dosežki (primerjava po srednjih šolah)

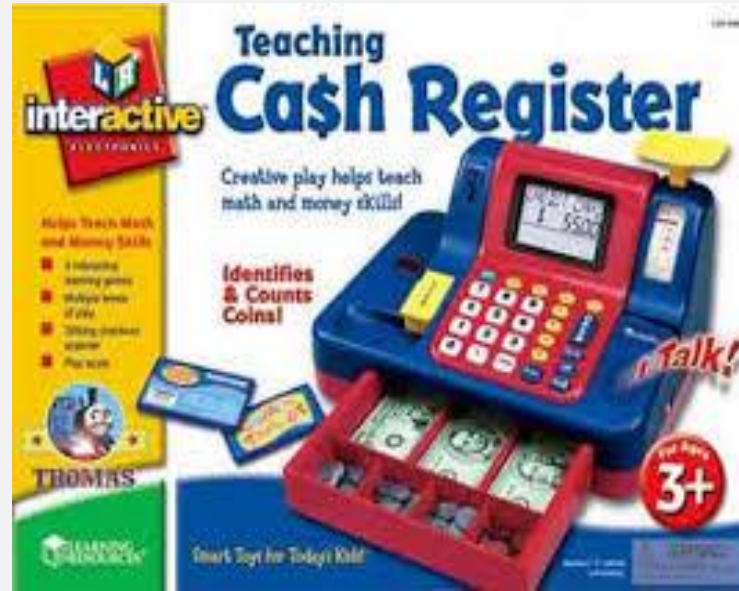
PISA
2012
Finančna
pismenost

VPRAŠAJMO SE... ???

Poraba

Varčevanje in investiranje

Izposojanje

Zavarovanje

Uvod

- Zakaj je pomembno finančno izobraževanje?
- Kako poučevati finančno izobraževanje?
- Kaj poučevati pri finančnem izobraževanju?

Pojmovniki

- Poslovanje z banko
- Denar
- Družinski finančni načrt
- Plačevanje s kartico
- Socialno financiranje
- Inflacija
- Investicijski skladi
- Posojilo za študij
- Tveganje
- Zavarovanje
- Pritožbe

Uvod

Pojmovniki

Načrti učnih enot

Poraba

Varčevanje in investiranje

Spoznavamo banke

Varčevanje

Možnosti za varčevanje in investiranje

Od varčevanja k investiranju

Zakaj in kako varčujem

Izposojanje

Zavarovanje

Slovarček

Legal validation: 1/12/2009

Varčevanje in investiranje

Spoznavamo banke

- Načrt učne enote → [Spoznavamo banke in bančno poslovanje](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 1 - obisk banke](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 2 - križanka](#)
- Kvizi → [Kviz o banki](#)

Varčevanje

- Načrt učne enote → [Varčevanje](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 1 - varčevalni načrt](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 2 - križanka](#)
- Kvizi → [Kviz o varčevanju](#)

Možnosti za varčevanje in investiranje

- Načrt učne enote → [Možnosti za varčevanje in investiranje](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 1 - ponudba varčevanja](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 2 - računanje obresti](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 3 - spremljanje enotnih tečajev](#)
- Kvizi → [Varčevanje in investiranje](#)

Od varčevanja k investiranju

- Načrt učne enote → [Od varčevanja k investiranju](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 1 - moji finančni cilji](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 2 - izbrana varčevanja in investicije](#)
- Učna dejavnost → [Delovni list 3 - prikaz gibanja vrednosti](#)
- Kvizi → [Od varčevanja do investiranja](#)

Zakaj in kako varčujem

Pojmovniki

- Denar
- Plačevanje s kartico
- Inflacija
- Denar
- Plačevanje s kartico
- Investicijski skladi
- Denar
- Plačevanje s kartico
- Tveganje
- Denar
- Plačevanje s kartico
- Socialno financiranje

MISIJA IN VIZIJA

- FINANČNO IZOBRAŽEVANJE V ŠOLSKEM SISTEMU
- RAZVOJ DIDAKTIČNIH GRADIV
- STROKOVNO USPOSABLJANJE – IZOBRAŽEVANJE IZOBRAŽEVALCEV
- E - GRADIVA ...

Finančno znanje in razumevanje,
veščine in sposobnosti ter odgovornost
so brez pomena, če jih posameznik ne
zna uporabljati v praksi.

Poslanstvo izobraževalnega sistema naj bo zagotavljanje kakovostne finančne izobrazbe vsakemu posamezniku.

PONUJENE REŠITVE

- **Analiza stanja finančne pismenosti po posameznih starostnih kategorijah**
- **Akcijski načrt**
- **Strokovna izhodišča za vključevanje v kurikulum**
- **Programi, gradivo in priročniki**
- **Strokovno usposabljanje in izobraževanje izobraževalcev**

SLEDITI ZASTAVLJENIM CILJEM...

»Moder je tisti človek, ki ve, kje bo našel tisto, česar ne ve.«
(Georg Simmel)

ALI VEŠ, KJE BOŠ NAŠEL TISTO ČESAR NE VEŠ ?

